

L'emergència lingüística s'accentua al conjunt dels Països Catalans

Josep de Luis, president de l'Obra Cultural Balear, Manuel Carceller, de la Plataforma per la Llengua a les Illes, l'algueresa Irene Coghene i el nord-català Enric Balaguer descriuen la situació de la llengua en tots els territoris

[centrareport]Una de les característiques del **domini lingüístic** català és la fragmentació del territori on es parla. Un fet que afegeix complexitat a l'estat de la llengua, que presenta trets ben diferenciats en cada lloc en què és llengua pròpia. El català es parla en territoris que comprenen **quatre estats**: l'estat espanyol, Andorra, França i Itàlia, i en cap d'ells la llengua catalana no n'és l'hegemònica.

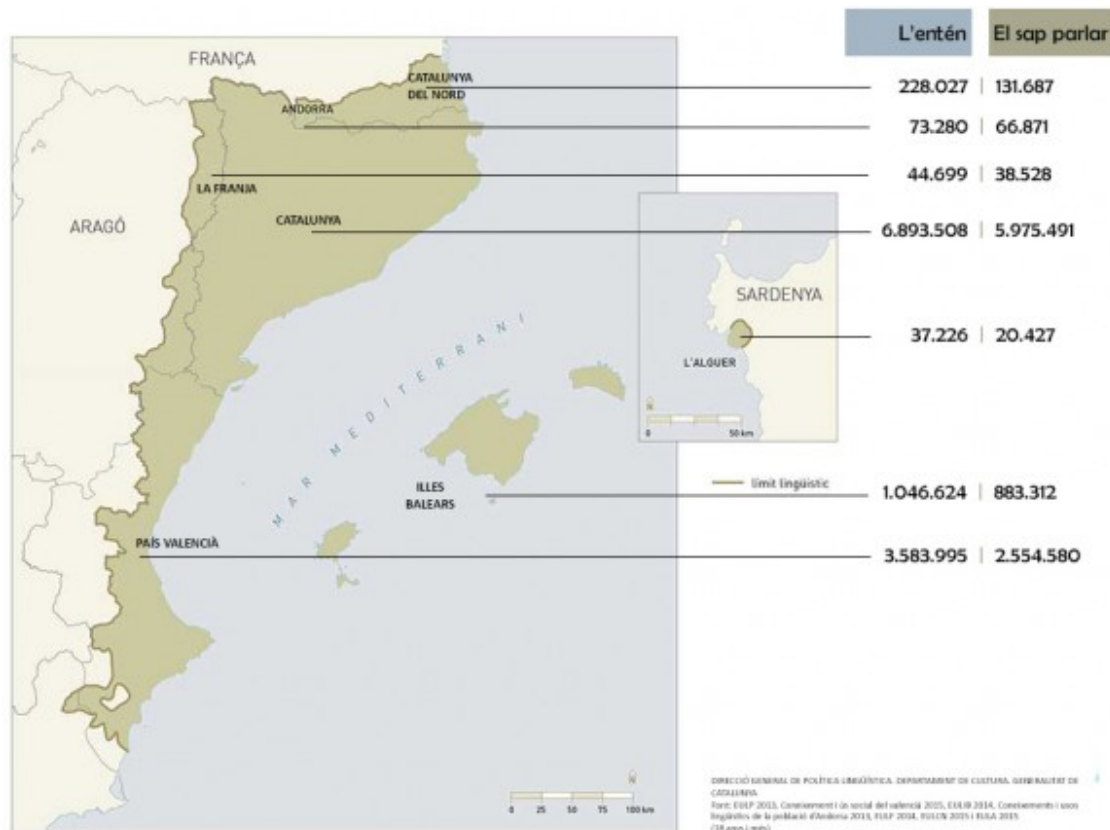
[nointext]

Les realitats vives del català mostren elements específics, entre el reconeixement de la llengua com a única de caràcter oficial en un estat sobirà com Andorra a l'estat que pateix en territoris com la **Catalunya Nord, la Franja** o l'**Alguer**, on es troba seriosament minoritzada, o en una Catalunya on gaudeix de reconeixement i polítiques actives de suport. La VIII Jornada sobre Llengua i Societat celebrada aquest divendres

(<https://www.naciodigital.cat/noticia/226041/alianca-pancatalana-per-guanyar-batalla-lus-social-llengua>) ha posat damunt la taula la complexitat de la realitat lingüística.

[intextfundaciocat]

Segons ***Els usos lingüístics als territoris de parla catalana***, obra elaborada per la direcció general de Política Lingüística, la llengua es caracteritza per "una forta vitalitat en una situació complexa", és parlada per **10 milions de persones** i la coneixen 12 milions de ciutadans. Això fa que sigui, probablement, **la llengua sense estat amb més parlants de tot Europa** i manté capacitat d'atracció de nous parlants. Però això no vol dir que el seu estat de salut sigui esplèndid.

Font: direcció general de Política Lingüística

El català ha hagut d'entomar, a més, el repte d'un dels **canvis demogràfics** més importants, amb un fort migratori entre els 2003 i el 2013. Per tot plegat, la radiografia que ofereix està plena de **clarobscur** i mostra situacions diferents en funció del territori. Analitzem a fons l'estat de salut de la llengua pròpia a Catalunya. Però com està el català fora del Principat?

[h3]País Valencià: millora en l'administració, reculada en l'ús[/h3]

Manuel Carceller és el delegat de la **Plataforma per la Llengua al País Valencià** i té al cap una radiografia completa de l'estat del català. Destaca el "canvi radical" produït amb la fi del règim del PP i l'arribada al govern del Pacte del Botànic amb **Ximo Puig** i una realitat amb "**clarobscur**". "Havíem tingut un govern que actuava entre la persecució i el menyspreu envers els grups de defensa de la cultura -explica-. **Tenim un marc legal insuficient**. La Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià és del 1983. Amb el govern de Ximo Puig, s'ha aprovat el Decret 61/2017, que suposa un **avenc en l'ús de la llengua per part dels funcionaris**, i la Llei de la Funció Pública, aprovada l'abril passat. Això són aspectes molt positius".

[intextplataforma2]

Carceller esmenta els fronts on s'ha de treballar: "Un seguit d'entitats va fer una proposta de **lleï d'igualtat lingüística** el 2015, que les forces del Botànic van fer seu, però que resta pendent. Ens cal una nova normativa que legisli sobre les **noves realitats digitals** i audiovisuals, o sobre el comerç privat". Carceller recorda que la Plataforma és l'única entitat dels Països Catalans que ha presentat una **al·legació contra la lleï de l'audiovisual** que es troba al Congrés. La preocupació principal per les entitats de defensa de la llengua és la reculada que pateix entre els joves: "Hi ha molt de desconeixement de la llengua en el segment jove i ens **cal una política decidida de promoció**".

	L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	Total
Catalunya	6.893.508	5.975.491	6.109.152	4.691.614	7.397.786
País Valencià (tot)	3.583.995	2.554.580	2.705.144	1.851.773	4.894.800
Illes Balears	1.046.624	883.312	914.725	705.869	1.084.160
Andorra	73.280	66.871	70.760	60.345	75.817
La Franja	44.699	38.528	35.700	20.689	48.152
Alguer	37.226	20.427	14.724	3.268	42.485
Catalunya del Nord	228.027	131.687	146.037	53.358	449.425
Total	11.907.361	9.670.895	9.996.243	7.386.917	13.992.625
	85,1 %	69,1 %	71,4 %	52,8 %	100,0 %

Direcció General de Política Lingüística. Els usos lingüístics als territoris de parla catalana

Font: direcció general de Política Lingüística. Els usos lingüístics als territoris de parla catalana

Segons el **Baròmetre de la Comunitat Valenciana**, entre el 2010 i el 2017, l'ús del valencià va caure set punts, del 35,1% al 28,6%. En canvi, havia crescut tres punts el percentatge dels qui deien que parlen gairebé sempre en espanyol i només ocasionalment valencià (del 22,8 % al 25,5 %). Una dada positiva és que s'ha reduït el nombre de persones que no entenen el valencià (del 18,3% al 12,5%). **El descens en l'ús del valencià s'ha produït en tots els trams d'edat.** El percentatge de les persones que parlen valencià nascudes abans del 1943 s'ha reduït en 8,2 punts entre el 2007 i el 2017, i en 6,1 punts el de les nascudes entre el 1983 i el 1989.

[intextlafalta]

Una dada interessant que aporta l'Enquesta d'Ús Social del Valencià (<https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/noticies/3215/enquesta-de-coneixement-i-us-social-del-valencia-demostra-que-saber-la-llengua-propia-ofereix-mes-opportunitats-laborals>), elaborada el 2015, és que mostrava que **saber valencià oferia més possibilitats de trobar feina**: els tres grups per sobre de la mitjana, empresaris (55%), autònoms (55,5%) i treballadors indefinits (53,6%) el sabien parlar perfectament o bastant bé. Entre els aturats sense subsidi, només un 29% el coneixen força bé. "Això desmenteix les **declaracions demagògiques de dirigents de PP i Ciutadans** dient que saber valencià no servia per trobar feina", explica Carceller. Una dada fonamental que s'ha de valorar és el fet d'haver-se recuperat els mitjans públics en català, amb la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació, **A Punt Mèdia**.

[h3]Illes: superant l'intent de "lingüicidi" de l'era Bauzá[/h3]

Una bona antena per conèixer l'estat de la llengua a les **Illes Balears** és l'**Obra Cultural Balear (OBC)**. El seu president, Josep de Luis, dona una visió crítica de la situació: "En general, la situació de la llengua no és substancialment diferent a la resta de territoris de parla catalana. Patim una forta pressió demogràfica i per assolir una plena integració calen més recursos públics. Però hi ha hagut un fet que ens ha donat una especificitat: el quadrienni negre del govern de **José Ramón Bauzá**, que va practicar unes **polítiques lingüicides**".

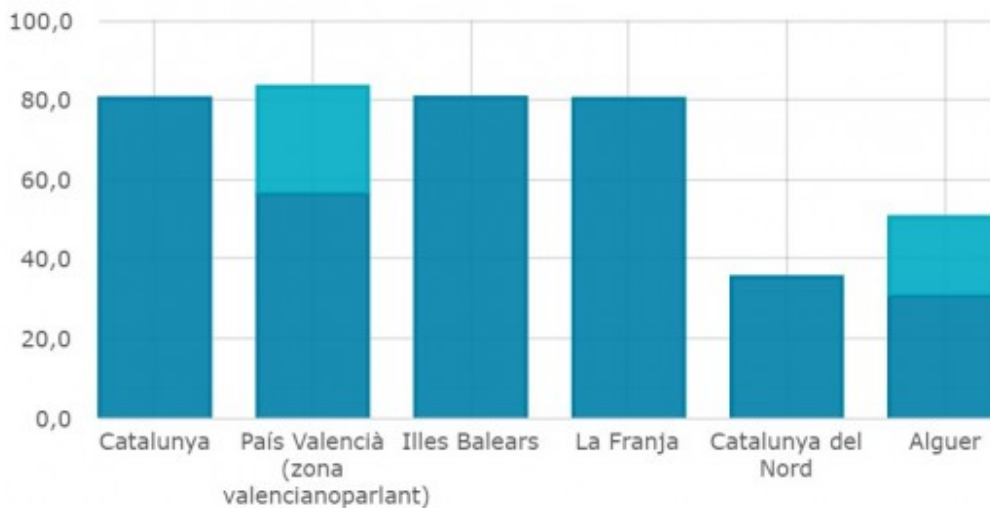
Pel president de l'OBC, el canvi de govern amb l'arribada de **Francina Armengol** i una coalició progressista va suposar la fi de l'intent d'anorrear la llengua, però se'n mostra crític: "Armengol va guanyar surfeant sobre el que van suposar les mobilitzacions de la Marea Verda, però no veiem una voluntat política en favor d'una plena normalització de la llengua". **Josep de Luis** explica

casos concrets: "L'ascensor social sempre ha vingut de la mà del coneixement de la llengua. Ara, però, hi ha **gent que vol fer cursos en català que no troba oferta**. S'han donat casos en els serveis de salut en què s'ha exigit als usuaris que canviessin de llengua amb la impassibilitat del Govern".

Des de l'Obra Cultural Balear es detecta "un **retrocés en l'ús social**. Per això demanem que s'elaborin estudis sobre la realitat sociolingüística per actualitzar les dades". **La darrera enquesta d'usos** és del 2014

(https://gresib.uib.cat/digitalAssets/494/494915_EULIB2014_corregida_24_05.pdf), i assenyalava les diferències entre la situació a Menorca o la part forana de Mallorca, on la llengua és ben forta, al que succeeix a Eivissa, Formentera o la badia de Palma, amb una **castellanització creixent**. S'hi detectava que els catalanoparlants de les Illes mostraven "síntomes preocupants de feblesa, perquè en les generacions més joves ja no s'arriba a garantir ni tan sols que els fills de famílies catalanoparlants usin habitualment el català o que els fills de les parelles autòctons i nouvinguts es decantin majoritàriament per la llengua autòctona".

Coneixements de català de la població de 15 anys i més: El sap parlar. 2013-2015 (%)

Direcció General de Política Lingüística. Sistema d'Indicadors Lingüístics

Font: EULP 2013, Coneixement i ús social del valencià 2015, EULIB 2014, EULF 2014, EULCN 2015 i EULA 2015 (18 anys i més). Nota: en el cas del País Valencià 56.4% suma les categories 'bé' i 'perfectament' i 26.9% inclou 'un poc'. En el cas de l'Alguer 30,7% inclou els que han declarat 'el sap parlar bé' i 'el sap parlar molt bé' i 50.5% els que han declarat 'si'. Andorra: sense dades

Aquesta realitat s'ha accentuat des de l'estudi elaborat el 2004 i l'enquesta d'usos del 2014 alertava davant el fet que "la **manca d'integració dels nouvinguts** ha desencadenat un procés d'**assimilació lingüística** en alguns sectors de catalanoparlants joves i adolescents". Pel que fa a la transmissió de la llengua, entre el 2004 i el 2014, l'ús exclusiu o sobretot amb **el català amb el primer fill havia passat del 48,2% al 41,7%**. Amb els pares, el català en exclusiva o sobretot havia passat en deu anys del 41,3 al 36,5%.

[h3]La Franja: estabilitat en la transmissió[/h3]

Segons l'estudi *El català a la Franja* (2014)

(<https://raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/300746/394056>), el 80% de la població del territori sap parlar català i el 94% l'entén. La mitjana de temps al dia en què s'usa el català (49,9%)

és similar a la del castellà (46,5%). És un dels territoris amb més densitat de població catalanoparlant, i quasi bé la meitat de la seva gent (un 49%) parla el català més de la meitat del temps. **El 51% considera que la seva llengua és el català.** És un territori en què s'observa una relativa **estabilitat pel que fa a la transmissió intergeneracional**, amb un 54% que diu que el parla en exclusiva o majoritàriament amb els seus fills.

[h3]L'Alguer: la transmissió, més que amenaçada[/h3]

Segons l'enquesta sobre *Els usos lingüístics a l'Alguer* (2015), **només el 17,5% té el català com a llengua única** i el 6% combinada amb altres llengües, mentre que un 50% assegura saber-lo parlar, el 88,2% dels algeresos l'entén el català, el 36,4% el sap parlar amb fluïdesa i el 8,1% l'escriu. Malgrat que hi ha base demogràfica per potenciar-la, la minorització de la llengua ha fet que estigui en perill de substitució.

L'Ajuntament de l'Alguer va adoptar el maig passat la **norma ortogràfica** de la variant algueresa que va elaborar el Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori, avalada per l'IEC, que va posar fi a la mancança que suposava no disposar d'un estàndard lingüístic per al català alguerès. La gran batalla, però, que està lliurant la llengua en aquell territori de Sardenya és garantir **l'ensenyament en català** de les famílies alguereses que ho reclamin. Una opció factible gràcies a una llei aprovada el 2018, però que continua topant amb un seguit d'entrebancs administratius.

Irene Coghene, delegada de la Plataforma per la Llengua a l'Alguer, explica a **NacióDigital** que segons la legislació, "han de ser els pares els qui demanin l'ensenyament en alguerès en el moment de la inscripció". "Hem engegat la campanya **Volem l'escola en alguerès**, adreçada als pares, que poden tramitar la petició des del nostre web (<https://www.enalgueres.cat/>)", relata. Coghene considera que "la llengua ha sobreviscut miraculosament". "Però, malgrat tot, hem de ser positius. **L'alguerès recula entre la franja jove, però té acceptació social** i hi ha notícies positives, com l'interès per la llengua en el moviment escolta", afegeix. També explica que a finals de mes **Ryanair** suspèn el vol Barcelona-l'Alguer, que es reprendrà a l'estiu: "Així és que tornarem a engegar la campanya *Volem volar*".

[h3]Catalunya Nord: només un 4,2% de parlants exclusius[/h3]

És on, sens dubte, la situació de la llengua està més afeblida. L'**abandonament de la transmissió de pares i fills** es va produir abans que a l'Alguer i la pressió de l'estat francès va ser determinant en la minorització de la llengua pròpia. Això es va veure accentuat per la creixent arribada de població no catalana. Segons l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Catalunya Nord, elaborada per la Generalitat, **només un 5% parla el català de manera exclusiva** i un 7,5% junt amb altres llengües. Malgrat això, hi ha dades per a l'esperança: un 61% de nord-catalans asseguren entendre la llengua i un 35,4% la poden parlar.

El **front escolar** continua sent el decisiu en el combat per preservar la llengua. La manifestació d'aquest dissabte a Perpinyà ho recorda: **la Bressola** treballa per obrir un segon col·legi i un **primer liceu al territori**, que permetria per primer cop que es pogués ensenyar en català des de primària als estudis preuniversitaris. La Bressola ha adquirit el monestir de Santa Clara, però de manera inesperada, l'Ajuntament ha recorregut al dret de preempció per impedir-ho. L'alcalde és **Louis Aliot**, membre del Reagrupament Nacional de **Marine Le Pen** (de qui va ser parella, per cert). Cada pas donat per la llengua en terres nord-catalanes suposa una lluita esgotadora amb tots els elements en contra.

Enric Balaguer, de la Plataforma per la Llengua i membre del Casal del Conflent, "el català ha vist augmentar el seu prestigi i es percep la feina feta per les poques escoles que l'ensenyen, però els eu ús retrocedeix davant la passivitat de l'estat francès". Segons ell, "les úniques vies per reeixir són **potenciar l'ensenyament i reforçar la seva visibilitat**. Jo crec molt en això: en la presència del català en els rètols, en els discursos dels polítics, en els anuncis...". Un fet el fa ser, malgrat tot, optimista: "La utilitat del català pel que fa a la mobilitat de la frontera".

[h3]Andorra: el que dona un estat[/h3]

El català és l'única llengua oficial al **Principat d'Andorra**, com estableix la seva Constitució, en l'article 2. El fet de tenir un **estat propi** explica el major suport institucional a la llengua, com també aspectes visibles en política internacional, com el fet que el català s'ha pogut escoltar a les **Nacions Unides** a través del cap del Govern andorrà. El primer a fer-ho va ser **Oscar Ribes** el 1993, en una intervenció de gran simbolisme. Però la realitat sociolingüística andorrana no escapa a la complexitat de la situació del català a la resta de territoris.

Malgrat l'**oficialitat única del català**, a Andorra coexisteixen **tres sistemes escolars**: l'andorrà, el francès i l'espanyol, i només el primer té el català com a llengua vehicular. El darrer estudi sobre el *Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra* (https://www.cultura.ad/images/stories/Llengua/Documents/Coneixements_i_usos_llengua_2018.pdf) (2018), assenyala que més de la meitat d'andorrans (61%) té el català com a llengua materna, pel 37% que té el castellà. El català és la llengua més usada (46% del temps), seguida del castellà (39,1%), amb un 6,5% del francès. Quant a transmissió lingüística generacional, el català **és la llengua més usada per parlar amb els fills (amb un 55%)**. Però l'estudi també assenyala un increment de la tendència a canviar de llengua i una **davallada en l'ús del català en l'administració pública**. Un estat propi és un estri potent, però no resol tots els embats que ha d'afrontar una llengua com el català.

[plantillacatala]

[ficientrareport] [sensepubli]